

Stanisław Koziej*

ROBERT ŁOŚ,
SOFT POWER W STOSUNKACH MIĘDZYNARODOWYCH,
WYDAWNICTWO UNIwersYTETU ŁÓDZKIEGO, ŁÓDŹ 2017, ss. 324

DOI: 10.26399/meip.1(68).2020.06/s.koziej

Autor recenzowanej książki dr hab. Robert Łoś jest absolwentem Uniwersytetu Łódzkiego. Na podstawie obronionej w 1994 roku na Wydziale Filozoficzno-Historycznym UŁ rozprawy doktorskiej na temat *ZSRR w polskiej polityce i opinii publicznej w okresie przełomu październikowego 1956 roku* uzyskał stopień naukowy doktora, a w 2005 roku również na UŁ obronił dysertację habilitacyjną pt. *Wschodnia polityka kanclerza Konrada Adenauera*. Od 2016 roku jest dyrektorem Instytutu Studiów Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego.

Monografia *Soft power w stosunkach międzynarodowych* jest dziełem o zarówno walorach teoretycznych, jak i dużej użyteczności praktycznej. Rozpoczyna się od analizy istoty kategorii *soft power*, czyli miękkiej siły, jako jednej ze składowych ogólnej siły/potęgi podmiotu politycznego – obok *hard power*, twardej siły. Autor analizuje i omawia też strukturę oraz miejsce i rolę *soft power* w stosunkach międzynarodowych. W kolejnej części pracy formułuje zaś autorską metodę mierzenia *soft power* oraz przedstawia światowy ranking państw według ich potencjału w tej dziedzinie opracowany przy zastosowaniu takiej właśnie metody. Kończącą część pracy stanowi studium porównawcze wykorzystywania *soft power* przez trzy najważniejsze dziś mocarstwa światowe: USA, Chiny i Rosję.

Na podkreślenie zasługuje bardzo szerokie odnośnienie prezentowanych w pracy analiz do bogatej literatury światowej. Jest to pierwsze w warunkach polskiej nauki tak kompleksowe badanie kategorii *soft power*, prowadzące do

* Stanisław Koziej – prof. dr hab., Uczelnia Łazarskiego w Warszawie, e-mail: stanislaw.koziej@lazarski.pl; ORCID: 0000-0003-2010-3763

wzbogacenia i uporządkowania teorii w zakresie międzynarodowych stosunków bezpieczeństwa, a także zaofiarowania narzędzia, które może być z powodzeniem wykorzystywane w praktyce polityki zagranicznej i bezpieczeństwa.

Warto podkreślić szczególne znaczenie tej problematyki w kształtujących się obecnie polityczno-strategicznych warunkach bezpieczeństwa. Po okresie postzimnowojennego odprężenia i poszukiwania sposobu na budowę kooperatywnego systemu bezpieczeństwa na obszarze euroatlantyckim wraca konfrontacja polityczna między Rosją i Zachodem, która coraz częściej określana jest nową zimną wojną. Jedną z jej właściwości jest hybrydowość zagrożeń, oznaczająca ogromną różnorodność klasycznych i nieklasycznych, otwartych i skrytych, militarnych i niemilitarnych form oraz metod osiągania celów politycznych przez stosowanie otwartej i zakamuflowanej przemocy w konfrontacyjnych stosunkach międzynarodowych. Jeśli dodać do tego konsekwencje globalizacji i rewolucji informacyjnej – w takim neozimnowojennym środowisku bezpieczeństwa wyraźnie wzrasta znaczenie niemilitarnych, właśnie owych miękkich (*soft*) środków politycznych wpływów, przyciągania, odstraszenia, presji, nacisków, pośredniej i bezpośredniej przemocy itp.

Rzetelne zbadanie i naświetlenie w pracy istoty i struktury oraz warunków efektywności *soft power* stwarza możliwości jej skutecznego stosowania w praktyce polityki bezpieczeństwa. Słusznie przy tym zwraca się uwagę na znaczenie uniwersalnych wartości w budowaniu *soft power* oraz jej źródeł i jednocześnie instrumentów tkwiących w kulturze i edukacji, mądrej polityce zagranicznej i dyplomacji oraz mediach, w tym coraz istotniejszych mediach społecznościowych. Zasadnie przestrzega się jednocześnie przed strywalizowaniem celowego oddziaływania informacyjnego do formy zwykłej propagandy.

Na uwagę zasługują refleksje dotyczące miękkiej siły, jej potencjału i możliwości wykorzystania w systemach demokratycznych i autorytarnych. Celnie wskazuje się na paradoksalną przewagę systemów autorytarnych na tym polu. Myślę, że przykładem dobrze ilustrującym tę tezę może być obecna rywalizacja czy wręcz konfrontacja informacyjna między Rosją i Zachodem, którą Rosja wyraźnie wygrywa. Systemy autorytarne, społeczeństwa w takich systemach są bardziej odporne (niejako skutecznie opancerzone) na oddziaływanie miękkiej siły z zewnątrz. Skłonne są, pod wpływem historii, tradycyjnych nawyków czy wręcz zastraszania bieżącego, uznawać, że lepiej wierzyć informacjom swojej władzy niż informacjom zewnętrznym. Dalsze badanie tego zjawiska jest niezmiernie ważne dla praktycznej optymalizacji własnych strategii współpracy lub konfrontacji na polu miękkiej siły, w tym np. strategii

bezpieczeństwa informacyjnego. Warto zachęcać do podejmowania szerszych i pogłębionych badań w tym właśnie zakresie.

Bardzo ważnym wątkiem badań poruszonym w recenzowanej monografii jest przejawianie się miękkiej siły w stosunkach międzynarodowych poza klasyczną do tej pory aktywnością na poziomie instytucji państwa i organizacji międzynarodowych. Era globalizacji i rewolucji informacyjnej zbliża do siebie narody, społeczności, podmioty gospodarcze, obywatele, co stwarza interakcje bezpośrednie czy ponadinstytucjonalne. Zyski lub straty polityczne poprzez wpływy, przyciąganie, zniechęcanie, lekceważenie, rutynę itp. mogą być osiągnane lub ponoszone niejako bezpośrednio, w interakcjach społecznych, gospodarczych czy międzyludzkich (obywatelskich), wręcz poza kontrolą i nawet wbrew instytucjom politycznym. Pojawia się oczywiście problem, jak państwo i organizacje międzynarodowe mogą kontrolować i wykorzystywać tę sferę aktywności miękkiej siły w stosunkach międzynarodowych. Wydaje się, że tego typu problematyka, w połączeniu z najnowszymi kwestiami tzw. cyber-siły, jest jedną z najbardziej perspektywicznych badawczo, jeśli idzie o charakter tworzenia i działania miękkiej siły w relacjach międzynarodowych. Recenzowana praca daje dobre podstawy teoretyczne i znaczące elementy wiedzy praktycznej do rozwijania takich badań.

Ważną częścią monografii, zwłaszcza dla praktyki polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, jest wspomniany autorski ranking państw według potencjału *soft power*, a także analiza porównawcza w tej dziedzinie trzech mocarstw globalnych: USA, Chin i Rosji. Praktycy polityki zagranicznej i bezpieczeństwa mogą wyciągnąć wiele przydatnych wniosków dotyczących kształtowania i wykorzystywania własnej *soft power* w stosunkach międzynarodowych. Nawiasem mówiąc, Polska w tych rankingach mieści się na pograniczu drugiej i trzeciej dziesiątki państw w świecie.

Badania zaprezentowane w recenzowanej monografii odpowiadają na zapotrzebowanie zarówno teoretyków, jak i praktyków. Chodzi tu głównie o rozwijanie teorii oraz wypracowywanie praktycznych rekomendacji w dziedzinie bezpieczeństwa międzynarodowego, właściwych dla jakościowo odmiennych warunków strategicznych, narzucanych przez nową – jak się ją często określa, hybrydową – zimną wojnę na przestrzeni euroatlantyckiej (dotyczy to przede wszystkim relacji Rosja – Zachód). Zmagania pośrednie, pozamilitarne, ze stosowaniem różnych instrumentów miękkiej siły, w tym zwłaszcza informacyjne – w szczególności z wykorzystaniem cyberprzestrzeni – są istotną treścią koncepcji, doktryn i praktyki bezpieczeństwa w neozimno-

wojennym środowisku. Praca dotyczy jednego z głównych nurtów tej właśnie ważnej problematyki.

Warto podkreślić, że monografia zawiera nie tylko walory naukowe, ale także istotną wartość praktyczną dla polityki zagranicznej oraz wartość dydaktyczną. Może okazać się przydatna również w zakresie szerokiej edukacji społecznej w sprawach współczesnych potrzeb, wymagań, oczekiwań i możliwości zapewnienia bezpieczeństwa narodowego.

Cytuj jako:

Koziej S., recenzja książki: Robert Łoś, *Soft power w stosunkach międzynarodowych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2017, ss. 324, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna” 2020 nr 1(68), s. 145–148. DOI: 10.26399/meip.1(68).2020.06/s.koziej

Cite as:

Koziej, S. (2020), book review (in *Myśl Ekonomiczna i Polityczna* 1(68), 145–148): Robert Łoś, *Soft power w stosunkach międzynarodowych* [‘Soft power in international relations’], Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2017, 324 pp. DOI: 10.26399/meip.1(68).2020.06/s.koziej